

KÜÇÜK YAŞTA SAKAT KALAN ÇOCUKLAR İÇİN TAZMİNAT HESABI NASIL YAPILMALIDIR.

1) ÇOCUKLARA HAKSIZLIK EDİLMEKTEDİR.

Küçük yaşta sakat kalan çocuklar için yapılan tazminat hesapları son derece yanlış, haksız ve insafsızdır. Kim öyle istemiş, kim yöntem belirlemiş, kimin görüşüdür bilinmiyor; bu konuda Yargıtay kararları da yok, öğretilerde de bu konuyla ilgilenen, görüş açıklayan olmamış. Ama yanlış uygulama yıllardır sürüp gidiyor ve küçük yaşta sakat kalan çocukların tazminat hesabı onsekiz yaşından başlatılıyor. Sanırım bunda, çok eski yıllardaki “makine insan” anlayışının etkisi var. Buna göre kişinin işi ve kazancı varsa, “kazanç kaybı” nedeniyle tazminat isteyebileceği; işi ve kazancı yoksa, yani “makine insan” bir ekonomik değer üretmiyorsa tazminat isteyemeyeceği gibi garip bir anlayış vardı. Zamanla bu uygulama yumuşatıldı, daha hakça çözümler üretilmesine çalışıldı; ama “makine insan” anlayışının etkisi tümüyle ortadan kaldırılamadı. Örneğin, beden gücü kayıplarında, gene kazanç kavramına sıkı sıkıya bağlı kalınmakla birlikte, “güç kaybı kuramı-efor teorisi” adı altında bir görüş benimsenerek “sakat kalan kişinin kazançlarında bir azalma olmasa bile, aynı işi yaparken sakatlığa oranında zorlanacak olması, daha fazla “güç-efor” sarfetmesi nedeniyle, sakatlık oranı üzerinden tazminat hesaplanması” uygun görüldü ve bu görüş Yargıtay kararlarında çokça yinelenip yerleşik hale geldi.

Ancak, “güç kaybı” kuralı uzun yıllar çalışanlarla, kazanç elde edenlerle sınırlı kaldı. O kadar ki, sakat kalan kişi çalışmasını sürdürüyorsa, yaşlılık aylığına hak kazanması üstün olasılık içinde olduğundan pasif dönem hesabı yapılmaması isteniyordu. Daha sonra Yargıtay bu görüşünü değiştirdi ve “kişi yaşlılık aylığını elde etmek için daha fazla güç sarfedeğinden pasif dönem hesabı da yapılmalıdır” denilmeye başlandı.

Derken bir adım daha atılarak, kişiler çalışıyor ve kazanç elde ediyor olsunlar veya olmasınlar, bir iş ve kazançları olmasa dahi “günlük yaşamlarını sürdürürlerken sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları nedeniyle asgari ücretten tazminat hesaplanması gerektiği” görüşü benimsendi. Bu arada ev kadınlarının ev hizmetlerini yaparlarken “sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları” tazminat istemi için haklı bir neden olarak kabul edildi.

Sonunda emekli ve yaşlı kişilerin günlük yaşamlarını sürdürürlerken sükütlüklü ortamında zorlanacak olmaları da tazminat isteminin haklı nedeni kabul edildi.

Bütün bu gelişmeler yaşanırken, nedense çocuklar unutuldu. Oysa, ÇOCUKLARIN DA, yaşlı kişiler gibi, GÜNLÜK YAŞAMLARINI SÜRDÜRÜRLERKEN, OKULLARINA GİDİP GELİRKEN sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları nedeniyle, 18 yaşından değil, kaza geçirdikleri tarihteki yaşlarından başlanarak tazminat hesabı yapılmalıdır. Güç kaybı kuramı bunu gerektirmektedir. Buna kim karşı çıkarsa haksızlık ve insafsızlık etmiş olur. Ben o kişinin hukukçuluğundan kuşku, hattâ kaygı duyarım.

Ben, mahkemelerce BİLİRKİŞİ olarak görevlendirildiğimde, küçük yaşta sakat kalan çocukların tazminatını buldukları yaştan başlatarak hesaplıyorum. Hiçbir masraf da düşmüyorum. Benim Bilirkişi Raporlarıma göre verilen mahkeme kararlarından bugüne kadar Yargıtayca bozulan olmadı. Ama, onama mkararları kısa ve gerekçesiz olduğu için örnek gösteremiyorum. Sanırım avukat arkadaşlarımız biraz gayret ederlerse, benim yukarıda savduğum görüşlere aykırı raporlara itiraz eder ve kararları temyiz ederlerse gerekçeli kararlar da oluşacak; haksız ve insafsız bir uygulama böylece sona erecektir.

2) AKTİF DÖNEM-PASİF DÖNEM AYRIMI GEREKSİZDİR.

Çünkü, çocuğun bulunduğu yaştan yaşam süresinin sonuna kadar “güç kaybı-efor kaybı” hesabı yapılacağından, aktif-pasif dönem ayrımının burada yeri yoktur.

Ancak çocuk, bir meslek okulunda okuyorsa, ilerde mesleğine uygun bir iş girdiğinde alabileceği emsal ücret ilgili meslek kuruluşundan sorulup, asgari ücretin üzerinde bir ücret alabileceği saptanmışsa, o zaman tazminat hesabı üç aşamalı, üç dönemli olacak; birinci dönem bulunduğu yaştan en erken çalışma yaşamına atılacağı yaşa kadar (örneğin 18 yaşına kadar) olacak ve bu dönem asgari ücretten hesaplanacak; ikinci dönem 18-60 yaş arası aktif dönem olacak ve bu dönem emsal ücretler üzerinden hesaplanacak; üçüncü dönem yaşlılık ve emeklilik dönemi olacak ve ilk dönem gibi asgari ücret baz alınacaktır.

3) GÜÇ KAYBI HESABINDA BİR İNDİRİM SÖZ KONUSU OLAMAZ.

Bu bölümde başka söylenecek söz yoktur. Bunu destek tazminatı ile de karıştırmayalım.

4) GÜÇ KAYBI BİR DEĞER ÖLÇÜSÜDÜR, 16 YAŞ AYRIMI GEREKMEZ.

Küçük yaşta sakat kalan çocuğun olası (varsayımsal) kazançları üzerinden bir tazminat hesabı yapmıyoruz. Güç kaybı bir değer ölçüsüdür. O nedenle 16 yaşından küçüklerle veya büyüklerle uygulanan asgari ücret ayırımına gerek olmadığı kanısındayım.

Öte yandan, değer ölçüsü söz konusu olduğundan asgari ücretlerin “indirimsiz” tutarları baz alınmalıdır.

5) TAZMİNAT HESABINA ESAS KAZANÇLARIN BELİRLENMESİ

Kaza tarihinden (hüküm tarihine en yakın) rapor tarihine kadar yürürlüğe girmiş veya girecek olan (bilinen) tüm asgari ücretlere göre “işlemiş-işleyecek” dönem ayrımı yapılarak tazminat hesabına esas kazançlar belirlenmelidir.